

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica št. 41. Rokopisov ne vračamo. Nepraktičnih pismen ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Narodna banka 60 Din za trosamostvo 30 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, devetk posebe. Pošt. šif. rač. 11.197. Telefon 3172

Nadzorovanje narodnih šol

Nadzor narodnih šol je še vedno nerešeno vprašanje, vendar se v zadnjem času opaža, da se hoče to važno vprašanje rešiti. S sedanjim nadzorom narodnih šol je malokdo zadovoljen. Na merodajnih mestih pravijo, da sedanji nadzor ne ustreza potrebam narodne šole in narodne prosvete; čuli in čitali smo govore narodnih poslancev v parlamentu, ki pravijo, da nadzor ni v redu in prosijo gosp. ministra prosvete, da posveti temu vprašanju vso pažnjo in ga reši tako, da bo ustrezalo potrebam jugoslovenske šole; nadzorniki sami tudi niso zadovoljni, vsaj oni ne, ki so se oprigli tega posla iz ljubezni do šole. Oni pravijo, da se ne morejo posvetiti strokovnemu delu, ker jim pisarniška dela jemljejo skoro ves delovni čas. Tudi učitelji niso zadovoljni, ti pa iz več razlogov, ki skoro vsi izvirajo baš iz neurejenega stanja nadzorniškega vprašanja.

Vprašanje nadzorstva narodnih šol je torej postalo splošno narodno prosvetno vprašanje, za katerega se, kakor vidimo, intereso mnohi in najširši krogi, pa ga bo treba tudi rešiti tako, da bodo z rešitvijo široki narodni krogi zadovoljni, in kar je glavno, da bo rešitev v prilog razvoju jugoslovenske narodne šole.

Nadzorniško mesto je naporno ali častno mesto. Za nadzornika ne more biti vsak učitelj, pa tudi ne vsak profesor, za to mesto je treba imeti dovoljno praktičnega znanja in spretnosti, ter je treba biti dobro podkovan v pedagoških in metodičnih vprašanjih sodobnega šolstva. Zakon o narodnih šolah dobro pove, katere osebe lahko postanejo šolski nadzorniki. Zakon namreč gleda samo na razvoj šole in, če bi se vedno upoštevala določila zakona, bi morda niti ne prišlo do nezadovoljstva s šolskim nadzorstvom. Ali večkrat so drugi in ne šolski interesi odločevali, katera in kakšna osebnost naj bo šolski nadzornik. Ti interesi so bili strankarsko političnega značaja zlasti do 6. januarja 1929. — pozneje pa je prišla usodna kriza, ki ne prizanaša niti šolskemu vprašanju.

Razredi, po nekod celo šole, so brez učiteljev, za postavljanje vseh novincev ni dovolj sredstev, šola pa se brez učiteljev ne more razvijati. Kako naj se pomaga v takih izvanrednih časih. Govori se o eni rešitvi, ki bi vsaj deloma izravnila to nepopolno stanje. Na pr. šolski nadzorniki, ki niso zadovoljni na tem položaju, naj se vrnejo v osnovno šolo, za nadzornike naj se postavi profesorji pedagogi, a na izpraznjena profesorska mesta naj se postavijo filozofi novinci, ki jih tudi že mnogo čaka, da pridejo do dolgih letih učenja do kruha.

Navajamo ta primer rešitve, ki jo narekuje trenutno stanje, povzročeno vsled krize, z namenom, da opozorimo na nepopolnost in kvarnost, ako se rešujejo važna načelna vprašanja z ozirom na trenutne potrebe in trenutni položaj.

Izkušnja nas uči in to baš izkušnja z reševanjem samega nadzorniškega vprašanja, da trenutne potrebe in trenutno stanje ne vodi do dobrih rezultatov. Mi vsi, ki smo že pred svetovno vojno učiteljevali, vemo, da se pred vojno in nekaj časa po vojni niso postavljali za nadzornike kateri koli učitelji, ampak so se izbrali samo prvaki med učiteljem in starejše osebnosti, ki so bile produktivne na šolsko književnem polju in ki so uživale spoštovanje ne samo učiteljstva, ampak tudi širokih narodnih slojev. Nekaj takih imamo hvala Bogu še danes in proti stanju šolstva v njihovih srezih gotovo ni pritožb. Ko pa so dve, tri leta po ujedinenju pričele strankarsko politične vire razsajati po naših pokrajinah in so uničevale marsikaj dobrega in koristnega, so si izbrale za svojo žrtev tudi šolstvo. V onih strankarskih borbah je šolski nadzornik prenehal biti šolski strokovnjak, prvak med učiteljem in občje spoštovana osebnost, ter se je levil v strankarsko politično osebnost, v človeka, ki mu je bila dana naloga, da pridobi vse učitelje in čim največ naroda svojega sreza za stranko, ki je dosegla zanj nadzorniško mesto. Najboljši nadzornik je sedaj bil oni, ki si je lahko potkal na prsi in rekel: »V mojem srežu pripadajo vsi učitelji moji politični stranki«. Na tej osnovi se je tudi razvilo tekmovanje za nadzorniška mesta. Učitelj, ki si je bil svest, da more pridobiti več političnih pristašev, kakor tedanja šolski nadzornik, je s pomočjo vplivnih oseb tega izpodrinil in sam prišel na njegovo mesto.

Po 6. januarju je pričelo obračunavanje z dotedanjim strankarsko političnim delom na vseh poljih, pa je razumljivo, da je moralo priti tudi do obračuna s strankarsko političnimi vplivi na polju šolstva. Šolski nadzornik, ki je »spiritus movens« narodne šole, je gotovo ena od najvažnejših postavk v tem obračunu.

Poklicali smo v spomin ta važni primer iz skoraj preteklega doba, kako so se postavljali nadzorniki iz trenutnih strankarsko političnih razlogov, da z njim samim pokažemo,

kam bi moglo privedi tako postopanje narodno šolstvo, a da istočasno opozorimo vse, ki jim je razvoj narodnega šolstva pri srcu, da posvetijo vso pažnjo reševanju šolskega nadzora. Takoj pa smatramo za svojo dolžnost, da tudi mi učitelji narodne šole napišemo svoje stališče, s katerega gledamo na vprašanje šolskega nadzorstva.

II.

Ako hočemo vprašanje šolskega nadzorstva temeljito in za narodno šolstvo dobro rešiti, se ne smemo bati pogledati v oči vsem njegovim pomanjkljivostim in napakam, ker le na ta način si bomo na jasnem, zakaj sedanje šolsko nadzorstvo ni najboljšje, kako bi moralo biti, da bi ustrezalo potrebam narodnega šolstva in kdo naj bo šolski nadzornik.

Iz govorov narodnih poslancev v šolskem nadzoru, kakor jih je priobčila »Narodna prosveta« v št. 60 z dne 2. aprila t. l., posnemamo, da so glavne napake sedanjega šolskega nadzorstva:

1. da se postavljajo za nadzornike politične in ne strokovne osebnosti,
2. da se postavljanje sreskih šolskih nadzornikov ne vrši, kakor bi se moralo in kakor se je svoj čas vršilo, ampak pod vplivom političnih in zainteresiranih ali neodgovornih osebnosti,
3. da je osnovno šolstvo podrejeno politični oblasti in
4. da šolski nadzor ni stalen.

Poleg teh napak in pomanjkljivosti pa so še druge, ki jih tudi moramo pretrpeti, ako hočemo priti do dobrega načelnega rešenja.

1. Nadzorništvo narodnih šol še danes po 14 letih ujedinenja ni za vso državo enotno urejeno, ampak se v slovenskih pokrajinah drugače vrši kakor v hrvatskih, a v srbskih zopet drugače. Uredbe o šolskem nadzorništvu še nimamo in je šolsko nadzorstvo prepučeno šolskim nadzornikom ter je tako, kakršni so pač šolski nadzorniki.

2. Šolski nadzorniki so postali v prvi vrsti administrativni uradniki. Administracija, ki je pri nas precej komplicirana in ki najbolj otežuje vsako iniciativo in svobodnejše delo, je tudi iz šolskega nadzornika napravila kolosec v kompliciranem administrativnem aparatu. Šolski nadzornik zbog tega ne more posvečati svojih sil strokovnemu delu in proučevanju sodobnih pedagoških in metodičnih vprašanj. Posledica tega je, da ne more biti dober svetovalec učiteljstvu svojega področja, učiteljstvo ne more biti navezavo na takega nadzornika, ker ve, da mu on ne more dati hrane, ki si jo želi in jo potrebuje za delo v šoli, šola pa ne napreduje, ako nadzornik s svojimi učitelji ne išče novih razkritij in poti na polju narodnega šolstva.

Ako proučimo navedene najvažnejše pomanjkljivosti šolskega nadzorstva, se nam ob sebi prikažejo pravi obrisi za njegovo pravilno rešitev. Za pravilno rešitev je treba odgovoriti na dve vprašanji: 1. kako naj se vrši šolsko nadzorstvo in 2. kdo naj ga vrši?

Zakon o narodnih šolah pravi v § 115, da bo Minister prosvete predpisal s posebno uredbi, kako naj se vrši šolsko nadzorstvo. Od leta 1929, ko je izšel zakon, še ni rešeno to vprašanje. Ker pa je to vprašanje največje važnosti ne samo za nadzorništvo samo, ampak za razvoj narodnega šolstva sploh in so to važnost do danes spoznali že najširši krogi, kar je gotovo dobro in razveseljuje znamenje, je nujno potrebno, da se napovedana uredba čim prej izdela in objavi.

Glavno, kar mora biti v tej uredbi, je, da se zagotovi šolskemu nadzorniku, da ne bo predvsem administrativni uradnik pri sreskem načelniku in potem samo še strah, ki na koncu šolskega leta plaši učitelje s slabimi ocenami, ampak da bo v prvi vrsti šolski svetovalec, v katerem bodo našli učitelji začetniki svojega prijatelja in vir jasnih navodil za delo v šoli, starejši učitelji svojega druga, ki zna v dvomljivih slučajih najboljše svetovati, in najzadnje roditelji strokovnjaka za šolska in narodno prosvetna vprašanja. Dalje mora biti v uredbi razločeno, kako naj se vrši prvi sestanek šolskega nadzornika svetovalca s podrejenim mu učiteljem in kako naj daje navodila učiteljem, ko jih obišče v njihovih šolskih delavnicah v prvem polletju. Na vsak način mora biti ta prvi sestanek in prvi obisk samo pedagoško didaktično instruktiven. Posebno poglavje uredbe naj obravnava, kako naj vrši šolski svetovalec praktične vaje z učiteljstvom svojega področja, kadar smatra, da bi bilo to potrebno in v interesu razvoja dela v šoli. Končno pa je še treba urediti, kako naj vrši šolski svetovalec zaključni pregled šolskega dela in kako naj ocenjuje učiteljstvo.

Ko se bo tako uredil šolski nadzor v pedagoško-didaktičnem pogledu, ne smemo pozabiti, da se istočasno uredi tudi administrativno delo pri sreskih načelstvih, dokler bo ta sistem še veljal. Administrativno delo se namreč mora vršiti po političnih srezih, ker je tako urejena celokupna naša administra-

cija, nadzorniki — šolski svetovalci za pedagoško didaktična vprašanja pa bi se mogli postavljati po eden tudi za dva, morda celo za tri sedanje sreze. Na ta način bi ostal pri vsakem sreskem načelstvu po eden učitelj-uradnik sam ali s potrebnim pisarniškimi osebami, ki bi vodil administrativne posle in referiral sreskemu načelniku o prosvetnih zadevah, šolski svetniki pa bi tvorili svoja posebna, samo pedagoško didaktična okrožja s središčem v sreskem mestu, ki bi bilo središče odredjenega šolskega okrožja. Posvetovalnico bi lahko imeli ali v šolskem poslopju, ali pa v zgradbi sreskega načelstva.

Poizkusimo odgovoriti še na tretje vprašanje: kdo naj bo šolski nadzornik, oziroma šolski svetovalec ali svetnik?

Zakon o narodnih šolah pravi v § 116: »Za sreskega šolskega nadzornika se more postaviti oni nastavnik, ki je končal filozofsko-pedagoško skupino predmetov in položil predpisani diplomski izpit na univerzi ali višji tečaj višje pedagoške šole, ima izpit iz šolske administracije za šolskega nadzornika in je najmanj deset let učinkovitih let služboval v narodni ali meščanski šoli. Prav tako more minister prosvete postaviti tudi onega nastavnika, ki ima nižji tečaj višje pedagoške šole z diplomskim izpitom, izpit za šolskega nadzornika in najmanj 12 let učinkovitih učiteljske službe. Tudi se more postaviti učitelj narodne šole z redovno učiteljsko izobrazbo, 15 leti učinkovite službe, izpitom za nadzornika in ki je odličen šolski in narodno prosvetni delavec.

Tako pravi § 16. zakona o narodnih šolah. Takih nadzornikov pa do danes še nimamo in jih, izgleda, ne bomo še dolgo imeli iz razloga, ker 1. izpit za nadzornike še vedno ni predpisan, 2. nastavnikov, ki bi končali filozofsko pedagoško skupino predmetov z diplomskim izpitom na univerzi in bi delali potem 10 učinkovitih let v narodni ali meščanski šoli, tudi ni, 3. višjega tečaja višje pedagoške šole ni več, 4. ostanejo torej samo še nastavniki, ki so končali nižji tečaj višje pedagoške šole, ki pa seveda tudi še nimajo 12 učinkovitih let službe v narodni ali meščanski šoli in pa učitelji narodnih šol, ki so odlični učevalci, ali nimajo predpisanega nadzorniškega izpita.

Izprememba pravil Učiteljske samopomoči

V 33. številki »Učiteljskega tovariša« je priobčil g. A. Sič o Učiteljski samopomoči daljši članek, v katerem skuša dokazati, da je nemogoče izvesti reorganizacijo v zmlislu tekom zadnjih let iznesenih predlogov. Izpremenil naj bi se le § 13. pravil, ki določa pristopnico. Res je, da je izprememba tega paragrafa umestna, vendar pa bi s tem stvarno na Samopomoči sami še ničesar ne izpremenili, marveč bi izvršili le neznamno, skorajda le formalno korekturo na pravilih, dočim bi ostala ustanova v svojih temeljih neizpremenjena. Viden bi bil efekt le v porastu rezervnega fonda, vsi oni pa, ki stremimo za višjim ciljem, ki hočemo, da bi vršila Samopomoč resnično nalogo, ki bi jo bila po svojem nazivu dolžna vršiti, bi se samo s to izpremembo nikakor ne mogli zadovoljiti.

Pravila so bila tekom let že večkrat izpremenjena, a izpremembe nikdar niso posegle globlje. Učiteljska samopomoč je danes po 35 letih ista kot ob ustanovitvi. Izpremenila je zgolj ime in se preosnovala v združbo, njen namen pa je ostal neizpremenjen.

Ravno v tem je iskati vzroka, da zanimanje za Samopomoč med učiteljstvom ni toliko, kot bi bilo želeti. Načelstvo združbe se trudi, da bi pritegnilo čim več učiteljstva, od časa do časa se pojavlja med članstvom samim težnja po zvišanju števila združnikov, a vsi propagandni člani in vsi neštetni pozivi z osebno agitacijo vred ne izdajo dosti. Danes šteje združba le nekaj nad 2500 članov. Če upoštevamo, da znaša samo stalež učiteljstva v banovini 3800 in da je med člani Samopomoči večje število učiteljskih žen, upokojenec in profesorjev ter njihovih soprog, je jasno, da je veljanjenera v U.S. komaj polovica aktivnega učiteljstva.

Zlasti ni mogoče pritegniti mlajšega učiteljstva. Dokler si ne ustvari lastnega doma, je vsako prigovarjanje brezuspešno. Šele z rodbino se pojavi čut odgovornosti in takrat pripravi učitelj tudi svoj pristop. Seveda ne vselej takoj. Navadno pride vmes še kaka hušja bolezen in strah, kaj bo z družino, ki bo ostala brez vsakih sredstev, ako bo nastopila smrt. Popolnoma napačno in zavestno zakrivanje oči pred resnico je zato, ako kdo trdi, da opravlja kot član U.S. »delo usmiljenja do svojega bližnjega — do svojega tovariša«. Učiteljska samopomoč je brez dvoma idealna in socialna ustanova, mi člani pa si teh lastnosti brez pridržka ne moremo in ne smemo lastiti. Pristopiti smo zgolj iz materialnih ozirov, saj zahtevamo izplačilo posmrtnine svojim dedičem.

Ker vsega tega, kar zakon predpisuje, še ni, si je že zakon sam pomagal na ta način, da je v § 178. odredil, da se, dokler ne bo dovoljno število kandidatov za šolske nadzornike, morejo postavljati učitelji narodnih šol z najmanj 15 let državne službe, ako so se odlikovali s svojim delom v šoli in na narodno prosvetnem polju.

Kdo naj bo šolski nadzornik, je torej v zakonu dovolj dobro povedano. Mi vidimo, da je v zakonu obveljalo načelo, da naj ostane šolski nadzor v rokah učiteljev narodne šole. Učiteljstvo narodnih šol pa je s svojim delom v zgodovini kulturnega razvoja našega naroda tudi zaslužilo, da ostanejo nadzorniška mesta narodnega šolstva rezervirana zanj, ki na tem polju orje in seje, pa ima pravico, da tudi žanje.

Važno je še vprašanje, kako naj se vrši izbor šolskih nadzornikov. O tem smo slišali tudi mnenja narodnih poslancev. Narodni poslanec g. Đorđe Djirić je mnenja, da je treba nadzornike izbirati potom konkurza. Minister prosvete razpiše konkurs in potem postavi onega za nadzornika, ki ga predloži glavni prosvetni svet, ki ni pod političnim vplivom. Nam je ta predlog simpatičen, ali še boljše je predlog narodnega poslanca g. Milutina Jevtića, ki se glasi, kakor ga je priobčila »Narodna prosveta« v že omenjeni številki, tako: »Potreben je boljši šolski nadzor, ki ga je treba dati v roke učitelja, ali tako, da za vsak šolski srez predloži Učiteljsko združbo od boljših in starejših učiteljev po dva, izbor izvrši glavni prosvetni svet, postavi pa ga Minister prosvete. Kajti, kdor pozna naš predvojni šolski nadzor, ki je bil v rokah učiteljev, ta mu mora dati nov rast in priznanje. (Vzklik: Tako je!) Tak nadzor bi nam ustvaril učitelje in šole, v kateri bi se gojila jugoslovenska ideja v jugoslovenskem duhu.

Mi učitelji narodnih šol ta predlog odobravamo in prosimo »Združbo«, da se zanj zavzame. S takim predlogom ne bo »Združba« samo čevala našo stanovsko pravico do nadzorniškega vprašanja, ampak bo stvarno pomagala, da pridejo na nadzorniška mesta izbrane spoštovane osebnosti, in da bo šolsko nadzorništvo zvezda vodnica jugoslovenske narodne šole.

Posmrtnina, pa naj bo še tako visoka, za mlade neoženjene ljudi in za one brez otrok ne more biti privlačna. Mislim, da to ne potrebuje utemeljevanja. Pa tudi članstvo pričakuje od Samopomoči v potrebi resnično pomoč. Posmrtnina prihaja nekoliko pozno; umrlému ne koristi nič, preostali ne vrne rednika. Ali bi ne bilo prav in pravično, da bi pomagal s podporo Samopomoči zavarovane sebi in svojem še takrat, ko je bilo čas za to? Oskrbel bi si lahko pravočasno in brez skrbi za kritje stroškov zdravnika in zdravila in bi se vsaj začasno še odtgnil pogrebu.

Popolnoma upravičen in utemeljen so zato vedno pogosteje se pojavljajoči klici po izpremembi temeljnih členov v pravilih U.S. Člani zahtevajo, da jim nudi Samopomoč nekaj že za življenje. Odtod izvirajo številni predlogi, ki so bili izneseni na zadnjih občnih zborih in ki predstavljajo resno stremljenje, postaviti Samopomoč na čim širšo socialno osnovo. To vprašanje je treba proučiti z vso treznostjo in preudarnostjo in z zavestjo velike odgovornosti, ki jo imamo vsi do združge in do članstva. Zato se mi nikakor ne zdi primerno, ako se skuša resno stremljenje v člankih ironizirati.

Predvsem zgrešeno je, v zvezi z reorganizacijo navajati »golo pohlepnost po denarju, ki so ga z največjo požitljivostjo nabrali tovariši v prošlih letih« in pa »duševnost sedanjih ljudi« ter »koliko več srčne omike so imeli naši predniki«. To so trditve, ki jih ni mogoče dokazati in bi bilo le v prid stvari, če bi izpadle. Verujem, da so bili med predlogi, ki jih je prejelo načelstvo Učit. samopomoči, tudi nestvarni, vendar naj taki v javnem obravnavanju resnega vprašanja izpadajo, oziroma naj se iznašajo brez pripomb.

Težnjam članstva po najširšem socialnem zavarovanju, ki naj mu ga nudi Učit. samopomoč, ni mogoče v polni meri ugoditi, zlasti ni trenutno izvesti zavarovanja za slučaj bolezni. To bi pregledoboko pretreslo temelje Samopomoči in resnično ogrozilo njen obstoj. Z izpremembo pravil se tudi ne smemo dotakniti rezervnega fonda. Ta mora ostati neokrnjen, ker je prej premajhen kakor prevelik. Danes izplača Samopomoč iz rezervnega fonda lahko posmrtnino za sedem smrtnih slučajev. Upoštevati pa moramo, da je bila l. 1924. za eno leto odpravljena omejitev vstopa po starosti. V tem času je pristopilo večje število novih članov starih nad 45 let in da bo prišel zato sigurno čas, ko bo treba izplačati v enem mesecu posmrtnino za več kot sedem združnikov. Kje naj vzame združba takrat denar za točno izplačilo?

Ravno tako ni mogoče oprostiti plačevanja prispevkov starejših članov, zakaj denar, ki so ga vplačali, ni ostal zadrugi, marveč je bil izplačan s posmrtninami. Lani je bil iznešen predlog, naj se krijejo prispevki za one, ki so nad 30 let člani Učit. samopomoči, iz obresti rezervnega sklada. Izvedba tega predloga bi bila jako težka, če ne celo nemogoča. Obresti rezervnega sklada dosežejo tekom leta neko povsem določeno višino, ravno tako določeno bi bilo število plačevanja oproščanih, umrljivost članstva pa se izpreminja. Zato je nemogoče izvesti ta predlog tako, da bi se krila višina obresti z vsoto, ki naj bi jo plačala zadruga za oproščene člane. Seznam oproščencev bi bilo treba vsako leto sproti popravljati in reducirati. To bi dajalo upravi mnogo dela, člani sami pa bi s tako rešitvijo tudi ne bili zadovoljni.

Pač pa sta brez nadaljnega izvedljiva: predlog o izplačilu polovične posmrtnine po preteku gotovega števila let zavarovanja in predlog o ustanovitvi podpornega sklada za slučaj bolezni.

Na lanskem obnem zboru je ga. Polakova predlagala, naj izplača Učit. samopomoč članu, ki to želi, po končanem 25 letnem zavarovanju polovico podpore, drugo polovico pa prejmejo dediči po zadržnikovi smrti. Za vsak tak primer bi plačevali člani po Din 250 ob izplačilu podpore zadržniku in ravno toliko ob izplačilu posmrtnine dedičem. Obe »polovici« bi seveda ne bili enaki. Ker se ravna vsakokratno izplačilo po številu članstva, se bo zato zgodilo, da bo prvo izplačilo večje od drugega ali obratno.

Rezervni fond bi pri taki rešitvi ne bil prav nič prizadet, članstvu pa bi bilo sigurno ustrezno. Polovična podpora bi naj se izplačevala članu le na izrecno željo. Ker bi bilo najbrže število članov, ki bi želeli izplačilo polovične podpore, precej veliko, bi bilo treba uvesti prehodno dobo, v kateri bi se vršila izplačila postopoma po mesecih od najstarejših navzdol. Sicer pa je ureditelj izplačevanja zgolj tehničnega značaja.

Ravno tako je možna brez večjih žrtev ustanovitev podpornega sklada za slučaj bolezni, ko nam je denar najbolj potreben. Vsak

član Učit. samopomoči naj plača 50 Din za ta sklad. Plačevanje se vrši lahko tudi v mesečnih obrokih po 10 Din. Pri 2500 članih bi dosegel fond 125.000 Din. S tem denarjem se da najpotrebnejšim že pomagati. Iz sklada bi prejel član Učit. samopomoči v primeru težke bolezni in resnične stiske brezobrestno posojilo, ki bi ga vračal v mesečnih obrokih. Poleg posojila bi se zavezal kriti le efektivne upravne in poštne stroške. Za posojilo bi ne potreboval nikakih porokov, marveč bi zastavil podpornemu skladu za poroštvo le višini posojila odgovarjajoči del posmrtnine in podpisal izjavo, da pristaja na zasedbo plače, ako bi posojila prostovoljno ne vračal. Seveda bi mogel dobiti posojilo le do gotove vsote. S karentno dobo, ki naj velja za doseglo pravice do posmrtnine, naj se določi obenem tudi pravica do podpore iz tega fonda.

Podporni sklad moramo ustanoviti le v okviru Učit. samopomoči. Vsak drug način bi pomenjal lovljenje vetra. Opreti se moramo na nekaj, kar že imamo. Mlajši člani upravičeno pričakujemo pri rešitvi tega vprašanja opore od starejših tovarišev. Oni so Samopomoč ustanovili, naša naloga pa bodi, da jo izpopolnimo. Po namenu, ki ga ima danes, ne nosi upravičeno svojega imena. Samopomoč nam ni v resnično pomoč. Dokler nam ne more nuditi vsega, kar bi radi, izvršimo vsaj to, kar je mogoče.

Treba bo izvesti še eno izpremembo v pravilih Učit. samopomoči. Obveljati mora načelo: Enake dolžnosti, enake pravice. § 4. določa, da postanejo člani zadruga lahko učitelji, profesorji, njihove žene in vdove ter učiteljice. Dočim pristopijo v zadrugo lahko neučiteljice — žene učiteljev in profesorjev, je zabranjen pristop neučiteljem — soprogom učiteljev. Za to dvojino mero ni utemeljitve.

Vprašanje reorganizacije Učit. samopomoči je trenutno brez dvoma eno najaktualnejših stanovskih gospodarskih zadev in naša dolžnost je, da ga rešimo in prilagodimo to ustanovo duhu časa in potrebam ter željam članstva. Razvijala in procvitala bo Samopomoč le tedaj, ako bo vršila ono nalogo, ki jo učiteljstvo od nje upravičeno pričakuje.

Metod Kumelj.

Splošne vesti

Vabilo

na zbor predsednikov sreskih učiteljskih društev J. U. U. sekcije za dravsko banovino ter upravnega in nadzornega odbora sekcije, ki bo

13. maja 1933.

v dvorani Okrožnega urada za zav. delavcev v Ljubljani, Miklošičeva cesta.

Začetek ob 10. uri.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika sekcije.
2. Tajniško poročilo.
3. Proračun za poslovno leto 1933/34.
4. Banovinska in glavna skupščina.
5. Slučajnosti.

Opomba: Zaradi važnosti dnevnega reda pričakujemo polnoštevilne udeležbe.

Jugoslovensko učiteljsko združenje

sekcija za dravsko banovino

v Ljubljani, 25. aprila 1933.

Ivan Dimnik, s. r.
predsednik.

Jos. Kobal, s. r.
tajnik.

Spomenu Miroslava Pučelika

V Framu, dne 3. marca 1933.

»Veruj mi, da mi je žal, ker se ne morem udeleževati naših sestankov v Mariboru. Moral bi v Mariboru prenočiti, kar pa mi ne sodi. Pač pa bo lažje v prihodnjih mesecih, ko bo dan daljši in imam le ugodnejšo zvezo s Framom. Srečen sem v toliko, ker sem precej zaposlen, vrhu tega pa še blagajnik pri treh društvih.

Zdrav sem in se nadajam, da tudi Ti in Tvoji. Sicer pa se bova zopet kje srečala. Pusta smo slavili po framsko in prav fletno. Tudi Studenčani so nam neko veselico dvigali nad običajni status. — Za sedaj se veselim

pomladi in suhih cest in stezic. Do sedaj smo vegetirali i v ledovje zakovani in v blato poviti, skratka: jazbeci v brlogu. Edino cviljenje svinj pod nožem tukajšnjih špeharjev nam ni molče trobentalo: memento mori. Naspali pa smo se Framčani. Za pol leta imamo »Vorschuss« in pa še špeha.

Torej do videnja!

Tvoj

Pučelik.«

Tako-le mi je pisal točno 14 dni pred svojo nenadno smrtjo, ko sem ga vabil, da poseže iz Framu redne mesečne sestanke upokojenega učiteljstva v Mariboru. Vedro, malce hudomušno, a vendar ljubeznivo. Tak je pač bil pokojni Pučelik v svojem bitju in žitju.

Tovariš Pučelik je bil prav markantna osebnost ne samo našega stanovskega, ampak tudi splošno javnega življenja v Mariboru. Vse ga je poznalo, vse spoštovalo in cenilo kot značajnega moža, izvrstnega šolnika in tovariša, ljubeznivega prijatelja in zelo prijetnega družabnika. Kdor je prišel z njim v stike, si ga je na mah osvojil s svojo ljubeznivostjo in domačnostjo. In tih je bilo silno mnogo izmed vseh stanov od preprostega viničarja in delavca pa tja do visoke denarne in duševne aristokracije. Kljub svoji vsestranski olikosti in veliki načitanosti je bil obenem preprosto domač in prijeten, da ga je nehoti vzbujal vsak, kdor ga je spoznal. Zaradi taktičnosti in svoje širokogrudnosti ni imel niti med narodnimi nasprotniki odkritih osebnih sovražnikov, dasi so bila v tem oziru jako vroča tla v Mariboru in njegovi neposredni okolici v predvojni in medvojni dobi.

Krčevina pri Mariboru je bila že v predvojni dobi znana kot najlepše službeno mesto v bližini Maribora. Prav tako je bila pa znana tudi kot silno težko mesto zaradi narodnost-

vanje znaša Din 600.—. Natančnejša navodila daje Obl. odb. Pomladka v Zagrebu.

— Oblastni odbor Jadranske straže v Ljubljani, izvoljen na zadnji skupščini v Novem mestu, se je konstituiral sledeče: predsednik g. dr. Pirkmajer Otmar, pomočnik bana; podpredsednika: gosp. brigadni general Popović Dragomir, komandant mesta in gosp. Stupica Fran, veletrgovec; tajnika: gosp. dr. Jeglič Zeljko, svetnik, in gosp. Marjanović Humbert, tajnik učiteljske šole; ekonom: gospod Brilli Janko, tehnični uradnik; blagajnika: gosp. dr. Slokar Ivan, generalni direktor Z. G. B. in gosp. dr. Pirjevec Karlo, direktor trg. akademije. Upravni odbor šteje skupno 34 članov, nadzorni pa 7 članov. V svrhu uspešnejšega dela je odbor razdeljen na več sekcij, v katere je potegniti tudi nekaj oseb izven odbora. Sekciji podmladka Jadranske straže načeljuje gosp. Mazi Josip, načelnik prosv. odd. banske uprave. Člani sekcije so gg.: dr. Orel Ivan, direktor v pokoju, Janko Lokar, gimnazijski direktor, predsednik ljubljanske sekcije JUU Dimnik Ivan in podpredsednica ga. Mira Engelmanova, tajnik Učiteljske šole Marjanović in referent prosv. oddelka Josip Ribičič. Gospodarski odsek bo vodil gosp. dr. Černe Ivan, lastnik gospodarske pisarne, člani gg. dr. Pless Ivan, tajnik ZTOI in Brilli. Propagandni odsek: načelnik gosp. Gradnik Alojzij, podpredsednik višjega deželnega sodišča, člani gg. dr. Böhm Ljudevit, univerzitetni profesor in dr. Čermelj Lavo, profesor. Prireditveni odsek je v izkušeni rokah g. Stupice, pomagala mu bosta polkovnik g. Tartaglia Kvintilijan, komandant žandarmerije, in gosp. Znidarčič Josip, sreski načelnik. Eksekutivno tvori ožji odbor z načelniki sekcij. Naj bi bilo delo sekcij in vsega odbora plodonosno do najvišjih mer v delu za naš Jadrani! — Čuvajmo naše morje!

— O nepravilno zadržani stanarini. Odbori treh sekcij so energično zahtevali od izvršnega odbora, da se zavzame za povrnitev učiteljstvu nepravilno odtegnjene stanarine. Izvršni odbor je posvetil temu vprašanju največjo pažnjo. Dasiravno je na njegovo intervencijo izdalo ministrstvo financ odlok, da se vsa stanarina vrne, vendar prejema izvršni odbor še nadalje zahteve za nadaljnjo pospeševanje rešitve tega vprašanja, ker nekaterim učiteljem še ni bila vrnjena omenjena stanarina. Po vsem prizadevanju za rešitev tega vprašanja in po dobljenih informacijah daje izvršni odbor nastopno pojasnilo: Izdani odlok o povrnitvi stanarine je načelnega značaja in se mora samo še administrativnim putem izvršiti. Prejem te stanarine pa je vezan na osebno pravico vsakega posameznika v odnošaju napram državi. Zaradi tega se morejo izvršiti tudi pogreške in so mnogi zahtevali povrnitev stanarine potom spisov, predloženih od strani nadzornikov ali finančnih direktij. Pravilni postopek pa je ta: vsak posameznik se obrne s prošnjo na nadzornika za znesek, ki ga ima prejeti. Ta prošnja se dostavi prosvetnemu oddelku banske uprave, ki prizna prosluico pravico do tega zneska. To rešenje se dostavi pristojni finančni direktiji, da priloži tudi ona poročilo, kako in koliko, ter na katero partijo državnih izdatkov je vključeno. Direktija pošlje ta predmet finančnemu ministrstvu, ki izda odlok za izplačilo in izda tudi nalog, da se znesek prosluico izplača. — Pravico do povrnitve stanarine imajo: 1. Vsi učitelji pripravniki za čas od 1. aprila 1931. do oktobra istega leta, ko je bila uredba objavljena. 2. Vsi ostali učitelji, ki jim je bila stanarina odtrgana po 1. aprilu 1932, ko jim je bila s finančnim zakonom vrnjena pravica do stanarine. — Učitelji, ki so premeščeni, morejo vložiti svoje prošnje tam, kjer jim je bila stanarina ustavljena. V prošnji mora navesti svoje sedanje službeno mesto, kamor naj se mu nakaže izplačilo. — Za izdajanje odloka o izplačilu ne ovira dejstvo, da je že minil 1. april tega leta, ko je stopil v veljavo novi proračun, kajti finan. ministrstvo izda-

ZEMLJEPIS IN ZGODOVINA

za III. in IV. razred osnovnih šol

od J. Polaka

stane samo 9 Din, odnosno 10 Din, a vam zelo olajša pouk, ker vam ni treba snovi narekovati, si otroci s tem ne kvariyo pisave in ne pravopisa ter pridobite na času. Naročite takoj vse štiri knjžice za 38 Din, odnosno one, ki jih potrebujete za sebe ali učence

v knjigarni

Učiteljske tiskarne v Ljubljani ali pri podružnici v Mariboru

ja svoje odloke ne oziraje se na to. — Pravico do povrnitve stanarine imajo tudi učitelji in učiteljice, ki jim je bil odtrgan znesek po očitni naturalnega stanovanja, ki so ga uživali, kakor tudi oni, ki jim je bila ustavljena stanarina v znesku denarne stanarine, ki so jo prejeli od občine, odnosno bi jo morali od nje prejemati. — Ker se ima to vprašanje rešiti po večini na sedežih banskih uprav, prosijo izvršni odbor svoje člane, da se obračajo za pospešitev svojih prošelj najprej na banovinske sekcije. Sekcijske odbore pa naproša izvršni odbor, da skušajo doseči, da se te prošnje na zahtevo posameznih članov čim prej odpravljajo na banske uprave in finančne direktije.

Na Aleksandrovo tū pred teboj tujec, v Ljubljano prišedši, obstoj!
V »Daj-Damū« daljno olajšaj si cesto, — vrnil boš semkaj še često!

— Koncert mešanega zbora P. R. K. dr. učiteljske šole v Ljubljani. Mešani pevski zbor dr. učiteljske šole v Ljubljani bo privedil v ponedeljek 1. maja ob 20. uri v veliki dvorani hotela »Uniona« koncert. Več ko 100 članski mešani zbor se za nastop, ki bo pod okriljem P. R. K., že vse leto najskrbneje pripravljali. Bo to prvi samostojni koncert naših bodočih tovarišev in tovarišev. Zbor je ves čas, odkar ga vodi priljubljeni g. prof. Repovš, zelo aktiven in je nastopal na raznih akademijah in proslavah v Delavski zbornici, dalje v Unionski dvorani za Svetosavsko proslavo in že tudi zunaj Ljubljane, v Novem mestu. To pot so na sporedu pesmi naših najboljših komponistov, E. Adamiča, F. Ferjančiča, Deva, V. Vodopivca, Iv. Ocvirka, St. Mokranjca. Pel bo mešani, moški in ženski zbor. Prepričani smo, da bo spored ustrezal tudi razvajenim poslušalcem. Vstopnina je nizka, da je omogočen poset koncerta čim širšim plastem. Vabimo vse učiteljstvo osnovnih in meščanskih šol, da se koncerta po možnosti udeležijo in ga priporoča že dovolj zrelim učencem in učencem ter tako prizna delo in trud našim mladim. — Poleg pevskih točk bo zaigral tudi solski orkester pod vodstvom prof. Radovana Prosenca Ipavčevca »Serenada« in »Elegijo« Čajkovskega. Vstopnice so v prodaji v Matični knjigarni.

Maturiral je l. 1891. ter nastopil točno na svoj rojstni dan prvo službo v Framu. Po osmih letih pa je bil premeščen v Krčevino, kjer je služboval do svoje upokojitve l. 1926. Po nekaj letih se je stalno naselil v Framu pri svojem sinu ter mu pomagal voditi precej razsežno podjetje. Obenem pa se je agilno ukvarjal pri Čitalnici, Sokolu in Zadržni elektrani.

Lansko leto je bil ob priliki mariborskega učiteljskega dneva odlikovan. Kdo bi si takrat mislil, da govori še čvrsti in krepki Pučelik, — labudnico. Od kapi zadet se je zrušil 17. marca. Pokopali pa smo ga na Jožefovo ob velikanski udeležbi tovarišev, znancev in prijateljev. Njegov naravnost veličastni pogreb je pokazal, kakšno spoštovanje in ljubezen si lahko pridobi učitelj, če je v šoli in izven nje cel mož.

Slava vrlemu tovarišu!

—ski.

† Tone Kregar

Njega, tovariša, ki je videl komaj 35 pomladi, ni več, moral je pod zemljo.

Prehodil je le polovico življenjske poti, pa je zauzil pelina, okusil bridkosti za dva.

Vsako veselje mu je bilo omejeno. Ni mu bila usojena iskrica upanja, ki bi se ne bila spremenila še v temnejšo noč.

Zibelka mu je tekla pri Kregarjevih na Medvedovem selu.

Trdna je bila ta kmetija in oče Jože Kregar jo je upravljal umno in neumorno. Kakor vsi naši dobri kmetje je bil na videz grčav in osoren, a v resnici zlata duša. Vzgodeno je županoval občini, skrbel za šolo ter bil vedno odločen zagovornik napredka in učiteljstva.

Miroslav Pučelik se je rodil 4. nov. 1872. v Brežicah. Njegov oče je bil davčni uradnik.